

Försvarsutskottets yttrande 2021/22:FöU1y

Utgiftsram för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Till finansutskottet

Finansutskottet har gett försvarsutskottet tillfälle att yttra sig över budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 Förslag till statens budget för 2021, finansplan och skattefrågor) och de motioner som har väckts i de delar som rör inkomster och utgifter som berör utskottets beredningsområde. Försvarsutskottet begränsar sitt yttrande till de förslag i propositionen och motionerna som gäller utgiftsramen för 2022 samt de preliminära utgiftsramarna för 2022 och 2023 för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap.

Utskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker regeringens proposition i dessa delar och avstyrker motionerna.

I yttrandet finns sex avvikande meningar (M, SD, C, V, KD, L).

Utskottets överväganden

Utgiftsram för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Propositionen

I propositionens förslagspunkt 5 i denna del föreslår regeringen att utgiftsramen för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap ska uppgå till 76 525 799 000 kronor för 2022. Regeringen föreslår även i förslagspunkt 8 i denna del att utgifterna för 2023 och 2024 som riktlinje för regeringens budgetarbete preliminärt beräknas till 82 842 respektive 90 662 miljoner kronor för utgiftsområde 6.

Motionerna

I partimotion 2021/22:4040 yrkande 2 i denna del föreslår Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M) att utgiftsramen för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap för 2022 höjs med 124,5 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. I motionens yrkande 3 i denna del lämnas även förslag om de preliminära utgiftsramarna för utgiftsområdet för 2023 och 2024 som riktlinje för regeringens budgetarbete.

Jimmie Åkesson m.fl. (SD) föreslår i partimotion 2021/22:3938 yrkande 4 i denna del att utgiftsramen för utgiftsområdet för 2022 höjs med 2,9 miljarder kronor i förhållande till regeringens förslag. I motionens yrkande 3 i denna del lämnas även förslag om de preliminära utgiftsramarna för utgiftsområdet för 2023 och 2024 som riktlinje för regeringens budgetarbete.

Annie Lööf m.fl. (C) föreslår i partimotion 2021/22:4121 yrkande 3 i denna del att utgiftsramen för utgiftsområdet för 2022 höjs med 369 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. I motionens yrkande 4 i denna del lämnas även förslag om de preliminära utgiftsramarna för utgiftsområdet för 2023 och 2024 som riktlinje för regeringens budgetarbete.

Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslår i partimotion 2021/22:3278 yrkande 7 i denna del att utgiftsramen för utgiftsområdet för 2022 sänks med 1,6 miljarder kronor i förhållande till regeringens förslag. I motionens yrkande 8 i denna del lämnas även förslag om de preliminära utgiftsramarna för utgiftsområdet för 2023 och 2024 som riktlinje för regeringens budgetarbete.

Ebba Busch m.fl. (KD) föreslår i partimotion 2021/22:4221 yrkande 3 i denna del att utgiftsramen för utgiftsområdet för 2022 sänks med 342 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. I motionens yrkande 4 i denna del lämnas även förslag om de preliminära utgiftsramarna för utgiftsområdet för 2023 och 2024 som riktlinje för regeringens budgetarbete.

Johan Pehrson m.fl. (L) föreslår i partimotion 2021/22:4181 yrkande 3 i denna del att utgiftsramen för utgiftsområdet för 2022 höjs med 110 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. I motionens yrkande 4 i denna del lämnas även förslag om de preliminära utgiftsramarna för utgiftsområdet för 2023 och 2024 som riktlinje för regeringens budgetarbete.

I följande tabeller redovisas dels förslagen till utgiftsram för utgiftsområdet för 2022, dels förslagen till preliminära utgiftsramar för utgiftsområdet åren därefter.

Förslag till utgiftsram för utgiftsområde 6

Tusental kronor

År	2022
Regeringen	76 525 799
Moderaterna	+124 500
Sverigedemokraterna	+2 933 000
Centerpartiet	+369 000
Vänsterpartiet	–1 567 000
Kristdemokraterna	–342 000
Liberalerna	+110 000

Förslag till preliminära utgiftsramar för utgiftsområde 6

Miljoner kronor

År	2023	2024
Regeringen	82 842	90 662
Moderaterna	+125	+125
Sverigedemokraterna	+2 618	+2 103
Centerpartiet	+369	+369
Vänsterpartiet	–1 403	–1 337
Kristdemokraterna	–272	–192
Liberalerna	+110	+105

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att de beslut som riksdagen och regeringen tagit med anledning av propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2021/21:30) innebär att det militära och civila försvaret ska utvecklas avsevärt de kommande åren. Besluten innebär bl.a. en utökning av Försvarmaktens krigsorganisation, återetablering av regementen, ytterligare anskaffning och vidmakthållande av materiel, förmågeutveckling samt förstärkningar av det civila försvaret. Utskottet lägger stor vikt vid genomförandet av försvarsbeslutet och välkomnar därför att det militära och civila försvaret fortsätter att förstärkas i enlighet med vad som tidigare aviserats. Regeringen anger i budgetpropositionen för 2022 att utgiftsutvecklingen 2023 och 2024 för utgiftsområde 6 följer den beräknade ökningen av regeringens prioriteringar i budgetpropositionen för 2021 och bedömningen i

totalförsvarspropositionen att den ekonomiska ramen ska öka för att förstärka totalförsvaret.

I behandlingen av budgetpropositionen för 2021 och totalförsvarspropositionen har utskottet konstaterat att satsningen på civilt försvar berör elva olika utgiftsområden, vilket ställer höga krav på uppföljning och styrning. Utskottet har också tagit upp frågor om ett kostnadseffektivt nyttjande av medel bl.a. inom materielförsörjningsprocessen. I behandlingen av Årsredovisningen för staten 2020 ansåg utskottet att det fanns skäl att aktualisera frågan om Försvarets materielverks effektivitet.

I ljuset av den ökande utgiftsramen för utgiftsområde 6 vill utskottet återigen betona vikten av att säkerställa att de tilldelade medlen nyttjas på ett kostnadseffektivt sätt i fråga om alla de områden i totalförsvaret som förstärks och att utskottet kan följa utvecklingen på olika områden. Utskottet konstaterar att de största investeringarna i den samlade investeringsplanen för staten i fråga om anskaffning, utveckling och vidmakthållande 2022–2024 rör försvarsmateriel och krisberedskap. I likhet med vad utskottet anförde i bl.a. budgetbetänkandet för 2021, utgår utskottet från att regeringen fortsätter att utveckla investeringsplanerna med utgångspunkten att materielförsörjningen ska ge operativ effekt samt vara kostnadseffektiv och rationell. Uppbyggnaden av försvaret kräver god kostnadskontroll, spårbarhet och uppföljning. Utskottet vill därför framhålla vikten av den nya utvärderingsmyndigheten för totalförsvaret, som regeringen aviserat ska inrättas senast 2023. Utskottet förutsätter att detta stärker möjligheterna till uppföljning och utvärdering av verksamheten.

I budgetpropositionen för 2022 avsätter regeringen medel till kommuner för att förebygga naturolyckor. Utskottet delar regeringens uppfattning att det är angeläget att samhället har god förmåga att förebygga och hantera naturolyckor och ser positivt på att medel tillförs för att finansiera ersättning till kommuner för åtgärder som vidtas för att förebygga jordskred och andra naturolyckor. Det finns också behov av ett utvecklat, robust och säkert kommunikationssystem för aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar och utskottet ser därför positivt på att Rakel generation 2 ska fortsätta att etableras. Utskottet välkomnar också att regeringen avsätter medel för att genomföra förslag från Utredningen om hälso- och sjukvårdens beredskap i syfte att stärka det civila försvaret samt att en ny myndighet inrättas 2022 för att stärka det psykologiska försvaret.

Stockholm den 28 oktober 2021

På försvarsutskottets vägnar

Pål Jonson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Pål Jonson (M), Niklas Karlsson (S), Paula Holmqvist (S), Jan R Andersson (M), Roger Richthoff (SD), Mattias Ottosson (S), Daniel Bäckström (C), Jörgen Berglund (M), Sven-Olof Sällström (SD), Kalle Olsson (S), Mikael Oscarsson (KD), Per Söderlund (SD), Elisabeth Falkhaven (MP), Alexandra Anstrell (M), ClasGöran Carlsson (S), Maria Nilsson (L) och Håkan Svenneling (V).

Avvikande meningar

1. Utgiftsram för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap (M)

Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M) och Alexandra Anstrell (M) anför:

Inom ramen för finansutskottets beredning av budgeten kommer Moderaterna och Kristdemokraterna att söka stöd för ett annat, gemensamt, budgetförslag som börjar ta tag i de stora samhällsproblem Sverige står inför.

Sverige måste ha ett starkt försvar som kan hävda det svenska territoriet och värna svenska intressen. Mot bakgrund av att säkerhetsläget fortsätter att försämrats i Sveriges närområde och globalt är det en absolut nödvändighet att satsa mer på det militära och civila försvaret. Det är också viktigt att dessa satsningar går i takt för att skapa ett fungerande totalförsvar som stärker Sveriges säkerhet på bredden. Hybridhoten mot Sverige måste mötas med en bred palett av åtgärder. Vi måste även förhålla oss till en allt snabbare teknikutveckling. Det kommer därför framgent att bli viktigt med satsningar på områden som cybersäkerhet, forskning och teknikutveckling för att kunna stärka vår motståndskraft och ligga i teknologisk framkant.

En förutsättning för en höjning av den svenska försvarsförmågan är att Försvarsmakten och de andra försvarsmyndigheterna ges långsiktiga förutsättningar att bygga försvarsförmåga. Vi anser att regeringens agerande i försvarsfrågan tyvärr gått på tvärs mot den ambitionen. För att möjliggöra en substantiell förmågeökning vill Moderaterna att riksdagen ska anvisa ekonomiska planeringsramar även för försvarsbeslutsperioden 2026–2030 och att Sverige ska gå mot ett försvarsanslag som på sikt motsvarar 2 procent av BNP. För att genomföra Försvarsberedningens förslag i sin helhet behöver anslagsförstärkningarna fortsätta att öka med 5 miljarder kronor per år även 2026 och 2027. Till detta vill vi se ett svenskt Natomedlemskap som skulle innebära att vi ingår i ett samarbete med försvarsgarantier och gemensam försvarsplanering tillsammans med 30 andra länder.

I närtid föreslår vi tillskott på viktiga områden där regeringen inte har tillfört tillräckligt med resurser. Det handlar om förstärkning av Försvarets radioanstalt för att öka cybersäkerheten samt förstärkning av Kustbevakningen, som kommer att ha ansvar för Sveriges bidrag till EU:s gemensamma gränsövervakning. Vi föreslår också en satsning på forskning och teknikutveckling.

Regeringens förslag i motsvarande delar i budgetpropositionen bör avstyrkas liksom övriga motioner i berörda delar.

2. Utgiftsram för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap (SD)

Roger Richthoff (SD), Sven-Olof Sällström (SD) och Per Söderlund (SD) anför:

Vi anser att finansutskottet bör tillstyrka Sverigedemokraternas partimotion 2021/22:3938 i denna del, medan regeringens förslag i motsvarande delar i budgetpropositionen bör avstyrkas. Övriga motioner bör avstyrkas i berörda delar.

I Sverigedemokraternas budgetförslag finns satsningar som stärker det svenska totalförsvaret rejält. Sammantaget satsar vi 2,9 miljarder kronor mer än regeringen 2022 och 2,3 respektive 2,1 miljarder kronor mer 2023 och 2024. Genom de anslagsökningar som vi föreslår kan viktiga satsningar göras på personal, materiel, forskning och teknikutveckling för att stärka svensk försvarsförmåga. Särskilt vill vi betona vikten av en väl fungerande personalförsörjning vilket bl.a. kräver utökningar och omstruktureringar i officersutbildningen såväl som satsningar på redan anställd personal. I vårt budgetförslag understryker vi också att Försvarsberedningens förslag i rapporterna Värnkraft och Motståndskraft måste genomföras och finansieras fullt ut med målsättningen att Försvarsmaktens andel ska uppgå till 84 miljarder kronor senast 2025, vilket motsvarar 1,5 procent av BNI. För att uppnå Sverigedemokraternas höga ambitioner för totalförsvaret anser vi också att anslagen stegvis ska trappas upp under kommande försvarsbeslutsperiod för att uppnå 2 procent av BNI senast 2030. Omfattande satsningar krävs också på det civila försvaret.

Vid återkommande tillfällen har svensk krisberedskap visat sig vara otillräcklig, vilket också blev tydligt under coronapandemin. Sverigedemokraterna satsar i sitt budgetförslag på att inrätta ett beredskapslager för eventuella krissituationer. Vi vill också höja anslagen till Kustbevakningen för att myndigheten i ökad omfattning ska kunna bedriva utbildning och motverka bränder på färjor.

3. Utgiftsram för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap (C)

Daniel Bäckström (C) anför:

Jag anser att finansutskottet bör tillstyrka Centerpartiets partimotion 2021/22:4121 i denna del, medan regeringens förslag i motsvarande delar i budgetpropositionen bör avstyrkas. Övriga motioner bör avstyrkas i berörda delar.

För att säkerställa den förmågehöjning som ett ändrat säkerhetspolitiskt läge kräver är det centralt att helheten i totalförsvarspropositionen för 2021–2025 genomförs. Hela krigsorganisationen ska vara färdigorganiserad till 2030 och försvarsanslagen behöver öka gradvis till 2 procent av BNI, i linje med

Försvarsberedningens uppskattning. Försvarets förmågehöjning är nödvändig och viktig. I totalförsvarspropositionen, som Centerpartiet förhandlade fram med regeringen och Liberalerna, finns åtgärder definierade som ska genomföras för att helheten i Värnkraft ska uppnås, men som inte har rymts inom den befintliga ekonomiska ramen fram till 2025. Jag vill betona att dessa åtgärder behöver genomföras och mer pengar tillföras för att möjliggöra det åren direkt efter. Den beslutade kontrollstationen 2023 kommer att bli viktig i det arbetet. Jag vill också lyfta fram att det är viktigt att de fördyringar som aviserats för de nya ubåtarna och Gripen-planen inte får urholka satsningarna på armén. Anskaffningen av materiel och förbandsverksamheten bör anpassas efter tillgängliga medel och Försvarmakten och övriga myndigheter i det militära försvaret bör arbeta utifrån principen utformning i enlighet med avdelad ekonomi, det som på engelska benämns design to cost.

Med ett förändrat säkerhetspolitiskt läge behöver inte bara mer pengar tillföras, utan mer måste också göras för att fördjupa och utveckla Sveriges försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten. Centerpartiet anser att Sverige bör anta en Nato-option i sin säkerhetspolitiska linje.

När det gäller det civila försvaret står Centerpartiet bakom de ekonomiska förstärkningar som förhandlades fram inom ramen för det s.k. januariavtalet. Men det betyder inte att det inte finns mer att göra för att utveckla svensk beredskap, nu och på sikt. Förnödenhetsförsörjning, samarbete med näringslivet, att ta tillvara på och stärka motståndskraften i samhället genom de gröna näringarna samt ett hållbarhetsperspektiv är frågor som jag kommer att fortsätta driva och prioritera.

För 2022 bör ramen för utgiftsområde 6 ökas för att möjliggöra upphandling av biojetbränsle motsvarande bränsleförbrukningen inom statsflyget, förstärkningar av Kustbevakningen, arbetet med klimatanpassning, kompensation till kommunsektorn för satsningarna på civilt försvar samt för att stärka Haverikommissionen.

4. Utgiftsram för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap (V)

Håkan Svenneling (V) anför:

Jag anser att finansutskottet bör tillstyrka Vänsterpartiets partimotion 2021/22:3278 i denna del, medan regeringens förslag i motsvarande delar i budgetpropositionen bör avstyrkas. Övriga motioner bör avstyrkas i berörda delar.

Vänsterpartiet har lagt fram ett eget budgetförslag som handlar om att återstarta den svenska ekonomin efter coronapandemin. Vi vill se en stor och modern omställning av samhället som skapar utveckling och arbetstillfällen i hela landet. Vi prioriterar i vårt budgetförslag satsningar som påskyndar den gröna omställningen och som ökar människors trygghet och välfärd. Det handlar bl.a. om att möjliggöra för investeringar i den gröna omställningen och

för gröna satsningar inom bostadssektorn, transportsektorn, energiproduktionen och industrin. Vänsterpartiet vill också rusta upp socialförsäkringarna och satsa mer på landsbygden och kommunsektorn. För att dessa satsningar ska kunna prioriteras bör ramen för utgiftsområde 6 sänkas. Därutöver anser jag att medel bör omfördelas från det militära försvaret till att öka anslaget för Kustbevakningen för att myndigheten ska klara utökade åtaganden och uppdrag samt omställningen till fossilfri drift. Jag anser också att ett anslag ska inrättas för att inleda arbetet med att återupprätta beredskapslager för livsmedel och bränsle i Sverige. Coronapandemin har visat på allvarliga svagheter i vår krisberedskap.

5. **Utgiftsram för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap (KD)**

Mikael Oscarsson (KD) anför:

Inom ramen för finansutskottets beredning av budgeten kommer Kristdemokraterna och Moderaterna att söka stöd för ett annat, gemensamt, budgetförslag som börjar ta tag i de stora samhällsproblem Sverige står inför.

I ett alltmer osäkert säkerhetspolitiskt läge, med militärövningar i Östersjön och den oroande utvecklingen i Belarus och Ukraina, behöver Försvarsmakten få rätt planeringsförutsättningar. Jag anser att regeringens politik och finansiering tyvärr saknar det långsiktiga perspektiv som Försvarsberedningen och Försvarsmakten har konstaterat behövs för att bygga ett starkt, brett och ändamålsenligt försvar. Jag vill understryka att Försvarsberedningens rapporter är framtagna för att utgöra en väl balanserad helhet med förslag som stärker försvaret i alla dess delar. För att genomföra Försvarsberedningens förslag i sin helhet behöver anslagsförstärkningarna fortsätta med 5 miljarder kronor per år även 2026 och 2027. På sikt bör försvarsanslagen gå mot 2 procent av BNI och Sverige ansöka om medlemskap i Nato.

Samtidigt måste vi lyfta blicken och påbörja arbetet med att se över på vilka nya fronter vi måste kunna försvara oss. Nya hot har uppstått som ett traditionellt försvar inte rår på, s.k. hybridhot. Kristdemokraterna föreslår därför att en ny myndighet inrättas som tar ett helhetsgrepp om cybersäkerhetsfrågorna. Vi vill också förstärka Försvarets radioanstalt och Kustbevakningen samt se ett tillskott till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap för bekämpning av skogsbränder. Anslaget till kommunernas förebyggande arbete mot jordskred och översvämningar bör öka i enlighet med Kristdemokraternas förslag.

Jag vill också betona att det är väsentligt att förstärkningen av det civila försvaret nu fortskrider skyndsamt.

Regeringens förslag i motsvarande delar i budgetpropositionen bör avstyrkas liksom övriga motioner.

6. Utgiftsram för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap (L)

Maria Nilsson (L) anför:

Jag anser att finansutskottet bör tillstyrka Liberalernas partimotion 2021/22:4181 i denna del, medan regeringens förslag i motsvarande delar i budgetpropositionen bör avstyrkas. Övriga motioner bör avstyrkas i berörda delar.

Sverige verkar idag i en säkerhetspolitiskt orolig tid och i ett geografiskt område med alltmer upptrappade spänningar. Liberalerna har länge arbetat för att regeringen ska inse allvaret i försvarsfrågan och har varit pådrivande i att den försvarsuppgörelse som slöts 2020 inte skulle bli underfinansierad. De kraftiga, årliga anslag som nu förhandlats fram är en god början till återuppbyggnaden av Sveriges totalförsvarsförmåga. Liberalerna kommer nog att se till att det ingångna avtalet följs, särskilt när det gäller uppbyggnaden av de eftersatta markstridstrupperna men också andra nödvändiga områden som cyberförsvaret och återuppbyggnaden av det civila försvaret. Vi kommer också nog att följa hur anslagen används och arbeta hårt för att ordentliga objektsramar för beställda ubåtar och Jas-plan tas fram och redovisas. Men ökade försvarsanslag är inte allt. Även om Sverige ökar sin militära förmåga kommer vi att ha mycket svårt att ensamma stå emot ett angrepp. Därför måste Sverige gå med i Nato. Liberalerna kommer alltid att vara klara förespråkare både av ett starkt försvar och av att hålla ingångna avtal. Därför skjuter vi inte till några ytterligare generella försvarsanslag än de vi redan förhandlat fram i försvarsuppgörelsen.

För att förstärka arbetet mot den organiserade brottsligheten och särskilt då smugglingen föreslår Liberalerna ett tillskott till Kustbevakningen i 2022 års budget. Därutöver vill vi stärka Strålsäkerhetsmyndighetens anslag för förberedelser av nybyggnation av kärnreaktorer och för att möjliggöra att de befintliga reaktorerna fortsätter att drivas i flera årtionden till.